

Sygn. akt VI U 2729/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Milczarek

Protokolant – sekr. sądowy Sylwia Sawicka

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2017 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołań: M. A.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 13 września 2016 r., znak: (...)

z dnia 14 września 2016 r., znak: (...)

w sprawie: M. A.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o rentę rodzinną i zwrot nienależnie pobranych świadczeń

1) zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 13 września 2016 r., znak: (...) w ten sposób, że ubezpieczony M. A. nie jest zobowiązany do zapłaty odsetek ustawowych w kwocie 615,73 (sześćset piętnaście 73/100) zł od nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 września 2015 r. do 31 lipca 2016 r. naliczonych za okres od 2 września 2015 r. do 13 września 2016 r. a w pozostałej części oddała odwołanie,

2) oddała odwołanie od decyzji z dnia 14 września 2016 r., znak: (...)

Na oryginale właściwy podpis.

UZASADNIENIE

Zaskarżonymi decyzjami Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 13 i 14 września 2016 r. , na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił prawa do renty rodzinnej ubezpieczonemu M. A. od dnia 1.09.2016 r., albowiem ukończył on 25 lat. oraz zobowiązał do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1.09.2016 r. do dnia 31.07.2016 r. wraz z odsetkami naliczonymi za okres od 2.09.2015 r. do dnia 13.09.2016 r.

Odwołanie od powyższych decyzji wniósł ubezpieczony wskazując, że nie zgadza się z tymi decyzjami i że został wprowadzony w błąd.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł o jego oddalenie wskazując, że ubezpieczony był uprawniona do renty rodzinnej od dnia 1.03.2010 r. w dniu(...)r. ukończył(...)roku życia, w związku z czym nie przysługuje mu prawo do przedłużenia wypłaty świadczenia.

W odniesieniu do decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia organ rentowy wskazał, że z zaświadczenia z dnia 4.07.2016 r. wynika, że ubezpieczony był słuchaczem Niepublicznego Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych w M. od 1.09.2013 r. 27.08.2015r. , wobec czego od dnia 1.09.2015 r. ustało jego prawo do renty rodzinnej.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Na wstępie trzeba zauważyć, że renta rodzinna pełni głównie funkcję alimentacyjną. Jej celem podstawowym jest dostarczenie środków utrzymania tym dzieciom, które ze względu na wiek, stan zdrowia lub kształcenie się, nie mają możliwości pozyskiwania tychże środków własną pracą (działalnością zarobkową). Stanowi pieniężną rekompensatę utraty, przede wszystkim (choć nie tylko) ekonomicznego wsparcia ze strony zmarłego rodzica (innej osoby, na której ciążył obowiązek alimentacyjny). W myśl art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), renta rodzinna przysługuje dzieciom własnym do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 rok życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia. Ustawodawca przyjmuje zatem, że z zakończeniem tej granicy wiekowej prawo do renty rodzinnej ustaje bez względu na okres, jaki pozostał do zakończenia nauki w szkole, jeżeli jest ona odbywana w szkole nie będącej szkołą wyższą. Jedyne wyjątek – w odniesieniu do odbywania studiów w szkole wyższej – ustanowiony został w art. 68 ust. 2 ustawy, dopuszczając dalsze, maksymalne przedłużenie okresu pobierania renty rodzinnej przez dziecko, które osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, do zakończenia tego roku studiów. Przepis używa sformułowania „będąc na ostatnim roku studiów”, zatem ocena uprawnień wnioskodawczyni uzależniona jest od ustalenia, czy w dniu osiągnięcia wieku 25 lat była studentem ostatniego roku studiów na uczelni wyższej. Jedynym bowiem warunkiem przedłużenia prawa do renty rodzinnej jest kontynuowanie nauki na ostatnim roku studiów ponad ograniczenie wiekowe, obiektywne, niezależne od systematyczności nauki, jej pozytywnych rezultatów, czy ewentualnego powtarzania semestrów. Omawiany przepis nie różnicuje więc przyczyn przedłużenia się czasu studiów (tak Sąd Najwyższy m.in. w wyrokach z dnia 11 kwietnia 1996 r., II UR 4/96, OSNAPiUS 1996/20/311; z dnia 6 kwietnia 2006 r., II UK 174/05, OSNP 2007/7-8/107).

Ubezpieczony M. A. był uprawniony do renty rodzinnej po zmarłym ojcu od (...) Urodził się w dniu (...)r., a więc (...) lat ukończyła w dniu (...)r. Ubezpieczony nabył prawo do renty po zmarłym ojcu od dnia 1.03.2010 r. na mocy decyzji z dnia 26.03.2010 r. Renta wielokrotnie była wstrzymywana i wznawiana z uwagi na nieterminowe składanie przez ubezpieczonego zaświadczeń o kontynuowaniu nauki.

Decyzja o przyznaniu prawa do renty oraz kolejne decyzje wstrzymujące jej wypłatę oraz wznawiające wypłatę po przedłożeniu kolejnego zaświadczenia szkolnego, zawierały pouczenia o konieczności zawiadomienia przez ubezpieczonego organu rentowego o okolicznościach uzasadniających wstrzymanie prawa do renty (pkt. XI pouczenia).

Decyzją z dnia 18.03.2015 r. ponownie ustalono prawo do renty rodzinnej ubezpieczonego od dnia 1.03.2015 r. do dnia 31.07.2016 r. Z zaświadczenia wystawionego dnia 4.07.2016 r. wynika, że ubezpieczony był słuchaczem Niepublicznego Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych (...) w M. od 1.09.2013 r. 27.08.2015r. a przerwanie nauki nastąpił z powodu nieprzystąpienia ubezpieczonego do egzaminów poprawkowych.

Decyzją z dnia 13.09.2016 r. organ rentowy zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1.09.2015 r. do dnia 31.07.2016 r. wraz z odsetkami naliczonymi za okres od 2.09.2015 r. do dnia 13.09.2016 r. t.j. do dnia wydania decyzji.

okoliczności bezsporne

Dowód: decyzje i zaświadczenia w aktach rentowych

Stan faktyczny niniejszej sprawy pozostawał bezsporny, a w ocenie organu rentowego ubezpieczonemu nie przysługuje prawo do renty rodzinnej na dalszy okres, gdyż ukończył on w dniu (...) r.(...)lat.

Pogląd ten uznać należy, zdaniem Sądu Okręgowego, za słuszny.

Zgodnie z art. 68 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń - Dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

1)do ukończenia 16 lat;

2)do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo

3)bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

2. Jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

W myśl art. 138 ust.1 i ust 2 pkt 1 tej ustawy osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu(ust 1)

2. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

1)świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczone o braku prawa do ich pobierania.

Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy z 13.10.1998 o systemie ubezpieczeń społecznych osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

W niniejszej sprawie bezspornym jest fakt, że ubezpieczony po dniu 27.08.2015 r. nie kontynuował nauki bowiem nie przystąpił do egzaminów poprawkowych a ponownie podjął naukę dopiero od 1.09.2016 r., czyli po ukończeniu 25 roku życia, wobec czego od dnia 1.09.2015 r. ustało jego prawo do renty rodzinnej. Przepis art. 68ust.2 ustawy FUS dotyczy tylko i wyłącznie sytuacji gdy dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, i wówczas prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Ubezpieczony nie spełniał tego warunku, bo nie studiował dlatego wraz z ukończeniem 25 roku życia ustało jego prawo do renty rodzinnej.

Z powyższych względów ubezpieczony nie spełniał warunków do uzyskania renty rodzinnej określonych w cytowanym art. 68 ustawy FUS od 1.09.2016 r. i dlatego odwołanie ubezpieczonego od decyzji odmawiającej prawa do renty rodzinnej podlegało oddaleniu na podstawie art.477¹⁴ § 1 k.p.c.

W odniesieniu do decyzji nakazującej ubezpieczonemu zwrot nienależnie pobranego świadczenia odwołanie zasługiwało tylko częściowe na uwzględnienie.

W decyzji przyznającej prawo do świadczenia i w późniejszych decyzjach ubezpieczony został prawidłowo pouczone o okolicznościach uzasadniających ustanie prawa do świadczenia, co jest bezsporne w sprawie.

W tej sytuacji świadczenie wypłacone przez organ rentowy za okres od 1.09.2015 r. do 31.07.2016 r. miało charakter nienależnie pobranego świadczenia i podlegało zwrotowi, jak to słusznie orzekł ZUS w zaskarżonej decyzji z dnia 13.09.2016 r..

Nieprawidłowo jednak orzekł organ rentowy o dacie przyznania odsetek, ustalając je od dnia 2.09.2015 r. do 13.09.2016 r.

Odsetki od nienależnie pobranych świadczeń bieżą bowiem od następnego dnia od doręczenia decyzji o obowiązku ich zwrotu. Określenia od kiedy należą się odsetki od świadczeń z ubezpieczenia społecznego, także od świadczeń podlegających zwrotowi, należy natomiast - zgodnie ze ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych- poszukiwać w prawie ubezpieczeń społecznych, a nie w prawie cywilnym.

W wyroku z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie o sygn. akt I UK 210/09 (Lex nr 585713) Sąd Najwyższy wskazał, iż pojęcie nienależnego świadczenia z ubezpieczenia emerytalnego i rentowego zostało uregulowane w art. 138 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Najwyższy wyjaśnił przy tym, że podmiotowy aspekt uznania świadczenia za nienależne - świadomość pobierania świadczenia, które zostało uzyskane w sposób niezgodny z prawem - nie przesądza o tym, kiedy świadczenie jako nienależne w sensie prawnym, objęte jest obowiązkiem jego zwrotu. Owa świadomość jest jedną z przesłanek uznania świadczenia za nienależne lecz jej istnienie nie sprawia, że świadczenie z ubezpieczenia społecznego jako nienależne podlega zwrotowi w dacie wypłaty. Można jedynie powiedzieć, że świadczenie uzyskane w takich okolicznościach nigdy nie należało się a zatem w tym sensie "było nienależne" i "uważa się" je za nienależne zgodnie z art. 138 ust. 2 ustawy emerytalnej.

Sąd Najwyższy w przywołanym wyroku przypomniał nadto, świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane w drodze decyzji administracyjnych i na podstawie decyzji administracyjnych^{s1} wyp³acane. Nie można zatem utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej, jako nienależne, podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art. 84 ustawy systemowej i art. 138 ustawy o emeryturach i rentach uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Pogląd ten umacnia treść art. 84 ust. 4 i ust. 7 ustawy systemowej, w których użyte zostały sformułowania "kwoty nienależnie pobranych świadczeń ustalone prawomocną decyzją" (ust. 4) oraz "uprawomocnienie się decyzji ustalającej te należności" (ust. 7).

Analogiczne poglądy zostały także wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie o sygn. akt I UK 154/08 (Lex numer 488070), jak również w wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 21 marca 2013 r. w sprawie o sygn. akt III AUa 1311/12 (Lex numer 1298936) oraz w wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 stycznia 2014 r. w sprawie III AUa 734/13.

Sąd Okręgowy w pełni podziela powyższe poglądy, uznając, że mają one pełne zastosowanie w niniejszej sprawie.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione w odniesieniu do odsetek i dlatego na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

W pozostałej części odwołanie jako nieuzasadnione podlegało oddaleniu na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

SSO Ewa Milczarek